

MOTIVÁCIA K ŠTÚDIU SOCIÁLNEJ PRÁCE Z POHĽADU VYBRANÝCH SOCIO-DEMOGRAFICKÝCH UKAZOVATEĽOV

Daniela BARKASI

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava, Slovenská
republika

Dita LECZOVÁ

Ambulancia klinickej psychológie, Pražská 2, Košice, Slovenská republika

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave,

Detašované pracovisko Bl. Sály Salkaháziovej, Rožňava, Slovenská republika

SÚHRN

Voľba daného študijného odboru nie je odrazom jedného motívu, ale je výsledkom viacerých motívov, ktoré sú osobnostného či spoločenského charakteru. Profesia sociálneho pracovníka je náročná práca, ktorú radíme k pomáhajúcim profesiám. Je charakteristická bezprostredným kontaktom s ľuďmi, ktorí majú rôzne sociálne problémy a sú odkázaní na pomoc sociálneho pracovníka. Cieľom príspevku je priblížiť výsledky výskumu zameraného na zistenie motivačnej štruktúry k voľbe študijného odboru Sociálna práca z hľadiska vybraných socio-demografických ukazovateľov akými sú pohlavie, vek a zamestnanie u vysokoškolských študentov. Výsledky nášho výskumu poukazujú na skutočnosť, že konkrétne motivačné faktory sú špecifické pre konkrétne skupiny študentov.

Vysokoškolské vzdelanie je v súčasnosti oveľa dostupnejšie a atraktívnejšie pre väčšiu skupinu ľudí v porovnaní s minulosťou. Pri samotnom výbere študijného odboru zohráva úlohu široká skupina motivačných faktorov, ktoré zohľadňujú osobnostné predpoklady a vplyv súčasnej spoločnosti. Pre sociálneho pracovníka ako pomáhajúceho profesionála sú dôležité nie len odborné vedomosti a zručnosti ale i predpoklady prosociálneho správania sa. Poznanie motivácie študentov pri voľbe študijného odboru Sociálna práca

môže byť nápomocné pre uvedenie si základného zámeru a nastavenia budúcich sociálnych pracovníkov voči svojej profesii. Motivácia k povolaniu je významný faktor pri vzniku akejkoľvek profesie. Preto je zvlášť zaujímavé skúmať dôvody či pohnútky, ktoré vedú ľudí k voľbe povolania z oblasti pomáhajúcich profesií. Kapová uvádza, že za najdôležitejší aspekt, ktorý ovplyvňuje voľbu povolania je považovaný záujem, zahŕňajúci v sebe motivačný aspekt a taktiež by mal mať rozhodujúcu rolu z pohľadu profesijného zamerania vo vzťahu k výberu povolania. Autorka ďalej tvrdí, že na rovnakej úrovni ako záujem by sa v modely profesijného zamerania mala podieľať i dôvera vo vlastné schopnosti. Pri výbere povolania je dôležité, byť informovaný, zvažovať možnosti a schopnosti. V prípade, že voľba povolania nestojí na pevných základoch a vnútornom presvedčení, dá sa predpokladať, že skôr alebo neskôr sa prejavia následky zlého rozhodnutia.

CIEĽ PRÁCE

Hlavným cieľom nášho výskumu bolo zistiť motivačnú štruktúru, ktorá viedla študentov študijného odboru Sociálna práca k jeho výberu. Ako čiastkové ciele sme si stanovili zistiť rozdiely v motivačnej štruktúre u vysokoškolských študentov z pohľadu vybraných socio-demografických ukazovateľov a to konkrétne z pohľadu veku, pohlavia a zamestnania.

METODIKA

Výskum sme realizovali dotazníkovou metódou. Administrovali sme dva samostatné dotazníky. V rámci prvého z nich sme sa zamerali na získanie základných socio-demografických charakteristík respondentov. Cieľom druhého dotazníka, vytvoreného Leczovou a kol. bolo zmapovať štruktúru motivačných faktorov pri voľbe študijného odboru Sociálna práca. Dotazník obsahuje 17 položiek (otázok), kde každá položka predstavuje jeden motivačný faktor. Respondenti vyjadrujú mieru významnosti jednotlivých faktorov pri voľbe odboru svojho štúdia, odpovedajú teda na otázku: „Do akej miery Vás

uvedené skutočnosti ovplyvnili pri voľbe študijného odboru?“ Na hodnotenie dôležitosti jednotlivých položiek respondenti volili odpovede výberom zo škály piatich hodnôt – (1) vôbec nie, (2) skôr nie, (3) nie som si istý, (4) skôr áno, (5) veľmi. Z konštrukcie škály je zrejmé, že vyššie skóre indikuje väčšiu významnosť motívu. Leczová a kol. zistili, že je možné vytvoriť tri všeobecnejšie faktory, pozostávajúce z obsahovo príbuzných položiek. Tieto tri faktory nazvali podľa ich prevládajúcej motivačnej tendencie – „prosociálne“ motivačné faktory, motivačné faktory charakterizované ako „profesijné ambície“ alebo kariérne a motivačné faktory súvisiace s „konformitou“. Prosociálne motivačné faktory vypovedajú o túžbe pracovať s ľuďmi a pomáhať im, o chápaní profesie ako poslania, ale tiež o presvedčení, že daný odbor štúdia je zmysluplný. Pre druhú kategóriu položiek je charakteristické zdôraznenie profesijných ambícií v zmysle príležitosti získať vysokoškolské vzdelanie, zlepšenie možností nájsť si pracovné uplatnenie, resp. udržanie aktuálnej pracovnej pozície, ako aj možnosť postupu alebo vyššieho príjmu po ukončení vysokoškolského vzdelania. Faktor konformita pozostáva z položiek, ktoré naznačujú, že pri rozhodovaní sa pre konkrétny študijný odbor sa jedinec opiera o dôvody nesúvisiace bezprostredne so samotnou profesiou či uplatnením sa. Naznačujú skôr tendenciu jedinca byť konformným v zmysle prispôsobenia sa spoločenskej požiadavke získať vysokoškolský titul, pričom pre splnenie tejto požiadavky volia „jednoduchšiu cestu“, resp. „cestu menšieho odporu“. V rámci citovaného výskumu autori overili aj základné psychometrické kvality škály, pričom zistili dostatočnú vnútornú konzistenciu takto vytvorených kategórií motivačných faktorov.

SÚBOR

Výskumnú vzorku tvorilo spolu 384 vysokoškolských študentov študijného odboru Sociálna práca. Boli to študenti Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, detašovaných pracovísk v Michalovciach, Košiciach, Rožňave, Prešove a Bratislave. Vo výskumnej vzorke boli zastúpení študenti v bakalárskom a magisterskom stupni štúdia, v dennej aj externej forme štúdia.

15,6 % študentov je zamestnaných v odbore, ktorý študujú, 33,9 % bolo študentov nezamestnaných a tí, ktorí sú zamestnaní v inom odbore, ktorý študujú bolo až 50,5 %. Významne vyššie zastúpenie žien vo výskumnej vzorke je vzhľadom na sledovaný odbor štúdia prirodzený, zároveň to odráža do istej miery reálny pomer mužov a žien v tejto profesii. Vysokoškolskí študenti boli vo veku 18 až 53 rokov, s priemerným vekom 31,5 rokov (SD = 8,5). Podrobná demografická štruktúra výskumnej vzorky je zobrazená tabuľke 1.

Tabuľka 1: Socio-demografické ukazovatele výskumnej vzorky

		Počet	%
Spolu		384	100
Forma štúdia	Denná	56	14,6
	Externá	328	85,4
Stupeň štúdia	Bc.	207	53,9
	Mgr.	177	46,1
Pohlavie	Muži	104	27,1
	Ženy	280	72,9
Zamestnanie	nezamestnaní	130	33,9
	zamestnaní v odbore, ktorý študujú	60	15,6
	zamestnaní v inom v odbore ako študujú	194	50,5
Vek		Priemer (SD)	Rozpätie
		31,5 (8,5)	18 – 53

VÝSLEDKY

Na štatistické spracovanie získaných údajov sme použili štatistický software SPSS a pri štatistickom opise dát sme uplatnili základnú štatistickú deskripciu. Pre overenie tesnosti lineárnych vzťahov sme použili Spearmanovu súčinnú koreláciu. Z dôvodu lepšieho prehľadu sme uviedli najprv motivačnú štruktúru celej výskumnej vzorky (N = 384), v ktorej sú znázornené motivačné faktory, ktoré študentov ovplyvnili pri voľbe študijného odboru Sociálna práca v najväčšej a najmenej miere. Pre popis motivačných faktorov sme sa rozhodli prostredníctvom priemerných hodnôt (M) a štandardnej odchýlky (SD). Z

tabuľky 2 je zjavné, že študenti boli pri voľbe daného odboru štúdia ovplyvnení v najväčšej miere prosociálnymi a kariérnymi motivačnými faktormi. Konkrétne boli ovplyvnení skutočnosťou, že radi pracujú s ľuďmi, príležitosťou získať vysokoškolské vzdelanie ako i to, že chcú pracovať s ľuďmi. V najmenšej miere boli študenti ovplyvnení motivačnými faktormi z kategórie konformita a kariérnymi motivačnými faktormi. Najnižšiu priemernú hodnotu dosiahli študenti v motivačnom faktore, ktorý vypovedá o tom, že ich voľba daného odboru štúdia nebola z dôvodu, žeby sa nedostali na inú vysokú školu. Ďalej boli najmenej ovplyvnení tým, žeby to bolo želanie ich rodičov alebo žeby si zvolili štúdium z dôvodu nevyhnutnosti doplnenia si vzdelania pre udržanie si pracovnej pozície.

Tabuľka 2: Motivačné faktory v celej výskumnej vzorke (N = 384)

Položky	Kategórie motivačných faktorov	M	SD
Rád/rada pracujem s ľuďmi.	prosociálne	4,3	0,7
Príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie.	kariérne	4,3	1,0
Chcem pomáhať iným ľuďom.	prosociálne	4,2	0,8
Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	prosociálne	4,1	0,8
Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	prosociálne	4,0	1,0
Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	prosociálne	4,0	0,8
Väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia.	kariérne	3,5	1,1
Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	prosociálne	3,4	1,2
Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	kariérne	3,3	1,2
Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	kariérne	2,9	1,5
V odbore, ktorý študujem, je relatívne jednoduché dostať sa na VŠ.	konformné	2,9	1,2
Vzdialenosť VŠ od bydliska.	konformné	2,9	1,5
Niečo budem znamenať.	kariérne	2,8	1,2
Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem.	konformné	2,3	1,1
Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	kariérne	2,2	1,4
Želali si to moji rodičia.	konformné	1,8	1,2
Nedostal/a som na inú VŠ.	konformné	1,5	1,0

V našom výskume sme predpokladali, že študenti sa budú štatisticky signifikantne líšiť v motivácií k voľbe študijného odboru Sociálna práca vzhľadom na vybrané socio-demografické ukazovatele a to konkrétne pohlavie, vek a zamestnanie. Ako vidíme v tabuľke 3, štatisticky signifikantné rozdiely medzi mužmi a ženami sme zaznamenali v deviatich zo sedemnástich motivačných faktorov, pričom v šiestich položkách sa jednalo o motivačné faktory z kategórie prosociálnych a tri položky boli zo skupiny kariérnych motivačných faktorov. V tabuľke 3 sú uvedené len tie motivačné faktory, ktoré preukázali štatisticky signifikantné rozdiely. Celkovo môžeme vidieť, že u žien zohrali vyššiu štatisticky signifikantnú významnosť pri voľbe študijného odboru sociálna práca faktory z kategórie prosociálnych motivačných faktorov. Konkrétne išlo o tieto faktory: rada pracujem s ľuďmi ($U = 11618,5$; $p < 0,01$), vidím zmysel v tomto odbore ($U = 11343,5$; $p < 0,001$), zaujímajú ma osudy iných ľudí ($U = 9602,0$; $p < 0,001$), presvedčenie, že pomáhať iným ľuďom je ich poslanie ($U = 11289,5$; $p < 0,001$), služba človeku v zmysle kresťanskej morálky ($U = 12358,0$; $p < 0,05$) ako i to, že chcú pomáhať iným ľuďom ($U = 10843,5$; $p < 0,001$). Ďalej bola preukázaná vyššia štatisticky signifikantná významnosť u žien pri faktoroch, ktoré boli z kategórie kariérnych motivačných faktorov a boli to: príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie ($U = 12690,0$; $p < 0,05$), väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia ($U = 1189,5$; $p < 0,01$) a možnosť postupu v súčasnom zamestnaní ($U = 12337,5$; $p < 0,01$). Rozdiely v kategóriách motivačných faktorov medzi mužmi a ženami boli zaznamenané len v prípade prosociálnych motivačných faktorov pričom vyššia štatisticky signifikantná významnosť bola zaznamenaná u žien ($U = 10056,0$; $p < 0,001$), čo znamená, že ženy sa častejšie rozhodovali pri voľbe tohto študijného odboru z prosociálnych dôvodov.

Tabuľka 3: Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov medzi mužmi a ženami

		Muži (N = 104)		Ženy (N = 280)		U
		M	SD	M	SD	
Motivačné faktory	Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,0	0,8	4,4	0,7	11618,5**
	Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	3,7	1,0	4,1	0,9	11343,5***
	Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	3,8	0,9	4,3	0,7	9602,0***
	Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,1	1,1	4,3	0,9	12690,0*
	Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,7	1,0	4,1	0,8	11289,5***
	Väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia.	3,2	1,1	3,6	1,1	11890,5**
	Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	3,2	1,5	2,8	1,5	12337,5*
	Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	3,2	1,1	3,5	1,2	12358,0*
	Chcem pomáhať iným ľuďom.	3,9	0,8	4,3	0,8	10843,5***
Kategórie	prosociálne motivačné faktory	22,3	4,3	24,6	3,6	10056,0***
	kariérne motivačné faktory	18,5	4,8	19,2	4,8	13490,0
	konformné motivačné faktory	11,7	3,6	11,4	3,7	14019,5

*sig. $p < 0,05$; **sig. $p < 0,01$; ***sig. $p < 0,001$

Z dôvodu porovnania motivačnej štruktúry u študentov rôznych vekových skupín sme prostredníctvom 33. a 66. percentilu rozdelili našu výskumnú vzorku do troch početne adekvátnych skupín z hľadiska veku. Všetci respondenti, ktorí sa zapojili do výskumu boli vo veku 18 až 53 rokov, s priemerným vekom 31,5 rokov (SD = 8,5). Najmladšiu skupinu tvorili študenti vo veku 18 až 24 rokov (spolu 113 respondentov; 29,4 %), do druhej skupiny sme zaradili študentov vo veku 25 až 35 rokov (spolu 142 respondentov; 37 %) a tretia skupina respondentov bola vo veku 36 až 53 rokov (spolu 129 respondentov; 33,6 %). Využitím neparametrického testu pre 3 nezávislé výbery (Kruskall-Waliov test) sa potvrdili viaceré významné rozdiely medzi týmito vymedzenými vekovými skupinami študentov študijného odboru

sociálna práca (tabuľka 4). Z dosiahnutých výsledkov vyplýva, že najmladší študenti boli pri voľbe študijného odboru štatisticky signifikantne častejšie v porovnaní so staršími študentmi motivovaní skutočnosťou, že pre tento študijný odbor sú nižšie študijné nároky ($\chi^2 = 12,4$; $p < 0,01$) a tým, že voľba tohto študijného odboru bolo želanie ich rodičov ($\chi^2 = 26,6$; $p < 0,001$). Obidva faktory patria do skupiny konformity, čomu zodpovedá štatisticky signifikantný rozdiel v samotnej kategórii konformných motivačných faktorov, kde najmladší študenti dosiahli najvyšší priemer ($\chi^2 = 19,2$; $p < 0,001$). Najstarší študenti boli pri voľbe študijného odboru štatisticky signifikantne častejšie v porovnaní so svojimi mladšími kolegami motivovaní faktormi z kategórie prosociálnych motivačných faktorov (v 5 položkách z 8) a faktormi z kategórie kariérnych motivačných faktorov (v 3 položkách z 8). Konkrétne išlo o tieto prosociálne motivačné faktory: rád pracujem s ľuďmi ($\chi^2 = 16,5$; $p < 0,001$), vidia zmysel v odbore, ktorý študujú ($\chi^2 = 28,6$; $p < 0,001$), záujem o osudy iných ľudí ($\chi^2 = 17,5$; $p < 0,001$), presvedčenie, že pomáhať iným je ich poslanie ($\chi^2 = 17,0$; $p < 0,001$) a služba človeku v zmysle kresťanskej morálky ($\chi^2 = 39,1$; $p < 0,001$). Z kategórie kariérnych motivačných faktorov to boli faktory: väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia ($\chi^2 = 11,8$; $p < 0,01$), možnosť postupu v zamestnaní ($\chi^2 = 13,8$; $p < 0,01$) ako i nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie z dôvodu udržania si pracovného miesta ($\chi^2 = 9,4$; $p < 0,01$). Dosiahnuté výsledky zodpovedajú i rozdielom v rámci kategórií motivačných faktorov, pričom bol zaznamenaný štatisticky signifikantný rozdiel v samotnej kategórii prosociálnych motivačných faktorov, kde najstarší študenti dosiahli najvyšší priemer ($\chi^2 = 40,7$; $p < 0,001$) a v prípade kariérnych motivačných faktorov bol zaznamenaný štatisticky signifikantný rozdiel, pričom najvyšší priemer dosiahli študenti v strednej vekovej kategórii od 25 do 35 rokov ($\chi^2 = 6,9$; $p < 0,05$). Najmladší študenti dosiahli najvyšší priemer ($\chi^2 = 19,2$; $p < 0,001$) v kategórii konformných motivačných faktorov.

Tabuľka 4: Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov u rôznych vekových skupín študentov

		18 – 24 r. (N = 113)		25 – 35 r. (N = 142)		36 – 53 r. (N = 129)		χ^2
		M	SD	M	SD	M	SD	
Motivačné faktory	1. Nedostal/a som sa na inú VŠ.	1,8	1,3	1,4	0,9	1,4	0,8	5,5
	2. Rád/rada pracujem s ľuďmi.	4,0	0,8	4,3	0,6	4,4	0,6	16,5***
	3. Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem	3,6	1,1	4,0	1,0	4,3	0,7	28,6***
	4. Zaujímajú ma osudy iných ľudí.	3,9	0,9	4,2	0,7	4,3	0,7	17,5***
	5. Príležitosť získať VŠ vzdelanie.	4,3	0,9	4,3	0,9	4,2	1,0	0,6
	6. Cítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	3,7	1,0	4,0	0,8	4,2	0,8	17,0***
	7. Väčšia možnosť nájsť si prácu po ukončení štúdia.	3,2	1,1	3,6	1,1	3,6	1,1	11,8**
	8. Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	2,5	1,5	3,0	1,5	3,1	1,4	13,8**
	9. Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	2,8	1,2	3,4	1,1	3,8	1,0	39,1***
	10. Možnosť vyššieho príjmu po ukončení VŠ.	3,3	1,2	3,4	1,2	3,2	1,3	1,7
	11. Niečo budem znamenať.	3,0	1,3	2,9	1,2	2,7	1,2	2,6
	12. Nižšie študijné nároky v odbore, ktorý študujem	2,6	1,1	2,3	1,0	2,1	1,0	12,4**
	13. V odbore, ktorý študujem, je relatívne jednoduché dostať sa na VŠ.	3,1	1,2	2,9	1,2	2,8	1,2	2,8
	14. Vzdialenosť VŠ od bydliska.	3,1	1,4	2,9	1,5	2,9	1,5	2,1
	15. Želali si to moji rodičia.	2,3	1,4	1,8	1,2	1,5	1,0	26,6***
	16. Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	1,9	1,2	2,2	1,4	2,5	1,5	9,4**
	17. Chceme pomáhať iným ľuďom.	3,9	1,0	4,3	0,6	4,3	0,8	14,2**
Kategorie	prosociálne motivačné faktory	22,1	4,6	24,1	3,4	25,4	3,3	40,7***
	kariérne motivačné faktory	18,2	4,5	19,5	4,8	19,3	5,1	6,9*
	konformné motivačné faktory	12,8	3,7	11,3	3,6	10,6	3,3	19,2***

*sig. p < 0,05; **sig. p < 0,01; ***sig. p < 0,001

Za účelom spracovania získaných údajov z pohľadu zamestnania študentov sme si študentov rozdelili do troch skupín: prvú skupinu predstavovali nezamestnaní študenti, druhú skupinu tvorili študenti, ktorí sú zamestnaní v odbore, ktorý študujú a tretiu skupinu predstavovali študenti, ktorí sú zamestnaní v inom oblasti akým je sociálna práca. Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov u študentov podľa zamestnania sú znázornené v tabuľke 5. Kde môžeme vidieť, že zo 17 položiek boli zaznamenané štatisticky signifikantne významné rozdiely v 6 motivačných

faktoroch. Najvyššie priemerné hodnoty dosiahli študenti, ktorí pracujú v oblasti sociálnej práce a to konkrétne v týchto motivačných faktoroch zo skupiny prosociálnych motivačných faktorov: vidím zmysel v odbore, ktorý študujem ($\chi^2 = 13,8$; $p < 0,01$), cítim, že pomáhať iným je moje poslanie ($\chi^2 = 6,6$; $p < 0,05$) a služba človeku v zmysle kresťanskej morálky ($\chi^2 = 6,3$; $p < 0,05$) ale i jeden faktor zo skupiny kariérnych motivačných faktorov: možnosť postupu v zamestnaní ($\chi^2 = 57,8$; $p < 0,001$). Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie z dôvodu udržania si pracovnej pozície ($\chi^2 = 41,9$; $p < 0,001$) bol faktor, ktorý dosiahol priemernú hodnotu rovnakú v dvoch skupinách a to v skupine nezamestnaných študentov a v skupine študentov, ktorí sú zamestnaní v inej oblasti ako študujú. Pre nezamestnaných bol motívom pre výber štúdia na vysokej škole odbor sociálnej práce aj želanie ich rodičov ($\chi^2 = 12,6$; $p < 0,01$). Tieto zistenia zodpovedajú i rozdielom v rámci jednotlivých kategórií motivačných faktorov, kde v kategórii prosociálnych motivačných faktorov dosiahli najvyššiu priemernú hodnotu študenti zamestnaní v odbore, ktorý študujú ($\chi^2 = 11,5$; $p < 0,01$), v kategórii kariérnych motivačných faktorov to boli taktiež študenti zamestnaní v danom odbore ($\chi^2 = 25,0$; $p < 0,001$) a v kategórii konformných motivačných faktorov dosiahli najvyššie priemerné hodnoty nezamestnaní študenti ($\chi^2 = 8,0$; $p < 0,05$).

Tabuľka 5: Rozdiely v motivačných faktoroch a kategóriách motivačných faktorov u študentov podľa zamestnania

	nezamestnaní (N = 130)		zamestnaní v odbore, ktorý študujú (N = 60)		zamestnaní v inom odbore, ako študujú (N = 194)		χ^2
	M	SD	M	SD	M	SD	
Vidím zmysel v odbore, ktorý študujem.	3,8	1,1	4,4	0,7	4,0	1,0	13,8**
Čítim, že pomáhať druhým je moje poslanie.	4,0	0,9	4,2	0,8	3,9	0,8	6,6*
Možnosť postupu v mojom súčasnom zamestnaní.	2,2	1,3	3,9	1,1	3,0	1,5	57,8***
Služba človeku v zmysle kresťanskej morálky.	3,3	1,2	3,7	1,0	3,3	1,1	6,3*
Želali si to moji rodičia.	2,1	1,3	1,6	1,0	1,7	1,2	12,6**
Nevylutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta.	2,0	1,2	3,3	1,4	2,0	1,3	41,9***
Chcem pomáhať iným ľuďom.	4,3	0,9	4,3	0,7	4,1	0,8	7,8*
prosociálne motivačné faktory	23,7	4,2	25,4	3,3	23,6	3,9	11,5**
kariérne motivačné faktory	18,3	4,4	21,8	4,4	18,7	4,9	25,0***
konformné motivačné faktory	12,2	3,7	10,8	3,2	11,2	3,7	8,0*

*sig. p < 0,05; **sig. p < 0,01; ***sig. p < 0,001

Kate

DISKUSIA

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť aká je motivačná štruktúra u vysokoškolských študentov k voľbe študijného odboru Sociálna práca. Naše zistenia na základe analýzy vzťahu motivačných faktorov k voľbe študijného odboru z pohľadu vybraných socio-demografických charakteristík – pohlavie, vek a zamestnanie potvrdili štatisticky signifikantné rozdiely. V rámci analýzy štruktúry motivácie vo výskumnej vzorke sme sa zamerali na zistenie toho, ktoré motivačné faktory sú najvýznamnejšie, a ktoré najmenej významné pri voľbe študijného odboru Sociálna práca. Výsledky analýzy preukázali, že pri voľbe študijného odboru zohrali u študentov Sociálna práca najvýznamnejšiu úlohu prosociálne motivačné faktory a kariérne motivačné faktory. Práve do tejto kategórie patria motivačné faktory, ktoré respondenti uviedli ako najvýznamnejšie. Pri voľbe študijného odboru ich zároveň najmenej ovplyvnila tendencia byť konformnými v zmysle, že ich voľba bola z dôvodu, že nedostali na inú vysokú školu alebo žeby to bolo želanie ich rodičov ako i skutočnosť, že štúdium považujú za nevyhnutnosť doplnenia si vzdelania z dôvodu lepšej udržania si pracovnej pozície, čo je faktor z kategórie kariérnych motivačných faktorov. Naše výsledky sa zhodujú s výsledkami nášho predchádzajúceho výskumu (Leczová a kol.), do ktorého sa zapojilo 193 študentov dvoch študijných odborov Sociálna práca a Ošetrovatelstvo. U týchto študentov boli pri voľbe študijného odboru najvýznamnejším prosociálne motivačné faktory, a to najmä radosť z práce s ľuďmi a vnímanie zmyslu zvoleného odboru, ako aj príležitosť získať vysokoškolské vzdelanie, teda motív z kategórie kariérnych motivačných faktorov. Študenti boli v najmenšej miere ovplyvnení faktom, že by sa nedostali na inú vysokú školu, že by si to želali ich rodičia, resp. nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie v odbore pre udržanie si pracovného miesta, čo boli totožné faktory ako v našom výskume. Naše výsledky sú v súlade s výsledkami výskumu Gregorovej a Krystoňa, ktorí zistili, že študenti si zvolili študijný odbor Sociálna práca z dôvodu, že chcú pomáhať iným ľuďom a pracovať s ľuďmi je ich túžba. S našimi výsledkami sa zhoduje i fakt zo spomínaného výskumu, že v najmenšej miere boli študenti ovplyvnení tým, že

by sa nedostali na inú vysokú školu, taktiež, že odbor štúdia si zvoli z dôvodu podmienky od zamestnávateľa alebo potrebou doplnenia si, či preto, že si to želali ich rodičia. Uvedené skutočnosti sa zhodujú s našimi zisteniami, konkrétne s motivačnými faktormi, ktoré ovplyvnili študentov v najmenšej miere. Výsledky nášho výskumu sa zhodujú i s výskumom Schavela, ktorý uskutočnil výskum na vzorke 1937 študentov študijného odboru Sociálna práca. Vo svojej práci zisťoval využitie vedomosti a zručnosti v praxi, reflexiu na obsah študijného programu a kvalitu vyučujúcich ako i záujem o ďalšie vzdelávanie v odbore sociálna práca. Čiastkovým cieľom výskumu bolo i skúmanie motivácie k štúdiu tohto odboru. Najčastejšie sa študenti pre tento odbor rozhodli z dôvodu rozšírenia si vedomosti z tejto oblasti, ďalej tým, že chcú pomáhať iným ľuďom a riešiť ich problémy a taktiež názorom, že v súčasnosti je vysokoškolské vzdelanie nevyhnutné pre uplatnenie sa v praxi. V najmenšej miere boli študenti ovplyvnení tým, že by to bola podmienka od ich zamestnávateľa. Naše výsledky sa zhodujú s tvrdením Žiakovej, ktorá uvádza, že študenti sociálnej práce môžu byť motivovaní a uspokojovaní tým, že v tomto povolaní vykonávajú poradenskú a výchovnú činnosť a pracujú s klienti v bezprostrednom kontakte. Jedným z faktorov, ktoré v najmenšej miere ovplyvnili študentov pri voľbe odboru štúdia sociálnej práce bol fakt, že štúdium považujú za nevyhnutnosť kvôli udržaniu si pracovného miesta, čo nie je v súlade so zistením autorky Kešľovej, ktorá realizovala výskum celoživotného vzdelávania a celoživotného poradenstva. Autorka uvádza, že podľa inštitúcií ďalšieho vzdelávania sú najvýznamnejšími motívmi dospelých ku vzdelávaniu sa kariérny rast, získanie pracovného miesta a udržanie si pracovného miesta. Ďalšími významnými motívmi sú podľa nej platový rast a povinnosť, či požiadavka zamestnávateľa. Uvedené výsledky nekorešpondujú s našimi zisteniami, avšak je potrebné podotknúť, že v uvedenom prieskume išlo o výpovede zástupcov inštitúcií ďalšieho vzdelávania, nie samotných študentov. Obdobný výskum realizovali Fraňová a Melichová, ktoré skúmali motiváciu k voľbe povolaniu sestry. Autorky zistili, že 72 % respondentiek uvádzalo, že pre voľbu povolania sestry sa rozhodli z týchto motivačných činiteľov: chcú pomáhať chorým ľuďom, byť im oporou a zachraňovať im

života, čo je v súlade s našimi zisteniami. Naše zistenia nekorešpondujú s výsledkami výskumu autoriek Žiakovej a Balogovej, ktoré skúmali vnútornú a vonkajšiu motiváciu u študentov troch vysokých škôl na Slovensku v študijnom odbore sociálna práca. Konkrétne to boli tieto vysoké školy: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Detašované pracovisko v Rožňave, Prešovská univerzita v Prešove a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Autorky výskumu uvádzajú, že študenti študujú z dôvodu vlastných ambícií v zmysle aby niečo v budúcnosti dokázali a zároveň si tento študijný odbor vyberajú ako školu druhej alternatívy, pretože sa nedostali na inú vysokú školu a viac ako polovica opýtaných si zvolila tento študijný odbor z dôvodu záujmu o sociálnu prácu. Ďalej sme sledovali rozdiely v motivačnej štruktúre u študentov z pohľadu pohlavia, kde sme zistili, že ženy boli štatisticky významnejšie pre daný odbor štúdia ovplyvnené prosociálnymi motivačnými faktormi v porovnaní s mužmi. Naše výsledky sa zhodujú s výskumom Leczovej a kol., ktorí taktiež zistili rozdiely medzi mužmi a ženami v motivačnej štruktúre v rámci kategórie prosociálnych motivačných faktorov. Tie boli signifikantne vyššie dosahované u žien. V ďalších dvoch kategóriách motivačných faktorov štatisticky signifikantná významnosť medzi skupinami mužov a žien nebola zistená. Paulík realizoval výskum, kde prostredníctvom pološandardizovaného rozhovoru skúmal dôvody voľby profesie sociálnej práce. Zistil, že ženy dvakrát častejšie uvádzali, že ich motivácia spočívala v pomáhani iným ľuďom, čo zodpovedá našim výsledkom, že ženy sa signifikantne častejšie rozhodovali pre štúdium sociálnej práce z prosociálnych dôvodov. I napriek tomu, že medzi mužmi a ženami nebol zistený štatisticky signifikantný rozdiel v rámci kariérnych motivačných faktorov, môžeme tvrdiť, že muži boli častejšie pre voľbu tohto odboru ovplyvnení možnosťou postupu v súčasnom zamestnaní po ukončení štúdia. Zaujímalo nás taktiež zistiť rozdiely medzi študentmi podľa veku. Zistili sme, že najmladší študenti boli pri voľbe študijného odboru štatisticky signifikantne častejšie v porovnaní so staršími študentmi motivovaní skutočnosťou, že tento študijný odbor má nižšie študijné nároky ako i fakt, že štúdium bolo želaním ich rodičov. Obidva faktory patria do skupiny konformity, čomu zodpovedá štatisticky signifikantný rozdiel v

samotnej kategórii konformných motivačných faktorov, kde najmladší študenti dosiahli najvyšší priemer. Najstarší študenti boli pri voľbe tohto odboru štatisticky signifikantne častejšie v porovnaní s mladšími študentmi motivovaní faktormi z kategórie prosociálnych motivačných faktorov (v 5 položkách z 8) a faktormi z kategórie kariérnych motivačných faktorov (v 3 položkách z 8). Vekovo stredná skupina si volila štúdium u dôvodu kariérnych motivačných faktorov. Rozdiely boli u jednotlivých vekových skupín zaznamenané vo všetkých troch kategóriách motivačných faktorov. Leczová a kol. taktiež zistila, že najmladší študenti boli ovplyvnení konformnými motivačnými faktormi v porovnaní so strednou aj najstaršou vekovou skupinou, čo sa zhoduje i s našim zistením. Kategória prosociálnych motivačných faktorov taktiež dosiahla najvyššiu hodnotu v najstaršej vekovej skupine v porovnaní so strednou a najmladšou skupinou študentov, čo je taktiež zhodné s našimi výsledkami. Výsledky nášho výskumu sa nezhodujú v rámci kategórie kariérnych motivačných faktorov, ktoré boli v našom výskume štatisticky signifikantne rozdielne s oboma skupina a vo výskume Leczovej a kol. sa to nepotvrdilo. Ďalej bolo zistené, že vek zohráva dôležitú úlohu pri motivácii, keďže čím starší boli respondenti, tým častejšie boli ovplyvnení pre výber študijného odboru sociálna práca prosociálnymi motivačnými faktormi a čím boli respondenti mladší, tým častejšie u nich zohrali rolu konformné motivačné faktory. Korešponduje to s tvrdením Leczovej a kol., ktorí uvádzajú, že vek respondentov štatisticky významne pozitívne koreluje s faktormi z kategórie prosociálnych motivačných faktorov a negatívne s faktormi z kategórie konformných motivačných faktorov. To však nekorešponduje s tvrdením Zamboriovkej a Simočkovej, ktoré vo svojom výskume nezistili rozdiely medzi vekom a univerzitami. Vek mohol zohrať úlohu aj z dôvodu, že skupina najmladších respondentov vo veku od 18 do 24 rokov sa nachádzajú v prvej polovici obdobia mladej dospelosti a táto skupina je pri voľbe budúceho povolania v tomto období ovplyvnená hodnotami a normami súčasnej spoločnosti ako i hodnotami rodiny. Okrem pohlavia a veku sme skúmali či sa študenti budú štatisticky signifikantne líšiť v motivácii k voľbe študijného odboru sociálna práca i vzhľadom k ich zamestnaniu. Študenti boli rozdelení

do troch skupín: prvú skupinu tvorili nezamestnaní študenti, druhú skupinu tvorili študenti, ktorí sú zamestnaní v odbore, ktorý študujú a tretiu skupinu predstavovali študenti, ktorí sú zamestnaní v inom odbore ako študujú. Analýza motivačnej štruktúry preukázala medzi jednotlivými skupinami študentov viaceré rozdiely. Zo 17 položiek boli zaznamenané štatisticky signifikantne významné rozdiely v 6 motivačných faktoroch a vo všetkých troch kategóriách motivačných faktorov. Najvyššie priemerné hodnoty dosiahli študenti, ktorí pracujú v oblasti sociálnej práce a to konkrétne v týchto motivačných faktoroch zo skupiny prosociálnych motivačných faktorov: vidím zmysel v odbore, ktorý študujem, cítim, že pomáhať iným je moje poslanie, služba človeku v zmysle kresťanskej morálky, jeden faktor zo skupiny kariérnych motivačných faktorov a to konkrétne možnosť postupu v zamestnaní. Nevyhnutnosť doplniť si vzdelanie z dôvodu udržania si pracovnej pozície, bol faktor, ktorý dosiahol priemernú hodnotu rovnakú v dvoch skupinách a to v skupine nezamestnaných študentov a v skupine študentov, ktorí sú zamestnaní v inej oblasti ako študujú. Pre nezamestnaných študentov bol motívom pre voľbu štúdia na vysokej škole v odbore sociálna práca aj želanie ich rodičov. Tieto zistenia zodpovedajú i rozdielom v rámci jednotlivých kategórií motivačných faktorov, kde v kategórii prosociálnych motivačných faktorov dosiahli najvyššiu priemernú hodnotu študenti zamestnaní v odbore, ktorý študujú, v kategórii kariérnych motivačných faktorov to boli taktiež študenti zamestnaní v danom odbore a v kategórii konformných motivačných faktorov dosiahla najvyššie priemerné hodnoty skupina nezamestnaných študentov. Motivácia k štúdiu sociálnej práce podmienená konformnými motivačnými faktormi je významne vyššia u študentov, ktorí sú nezamestnaní a motivácia podmienená prosociálnymi a kariérnymi motivačnými faktormi je zase významne vyššia u študentov, ktorí pracujú v oblasti sociálnej práce a tieto zistenia sú v zhode s Leczovou a kol. Naše výsledky korešpondujú s tvrdením Schavela, ktorý uvádza, že o štúdium sociálnej práce prejavili zvýšený záujem ľudia, ktorí sú zamestnaní a to z dôvodu prijatia zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe, ktorým vznikla podmienka na výkon povolania pre zamestnanca štátnej správy taká, že musel

mať ukončený minimálne prvý stupeň štúdia na vysokej škole a začať študovať mal do konca roka 2015. Záujem o štúdium odboru sociálna práca prejavili najmä zamestnanci okresných úradov, úradov práce sociálnych vecí a rodiny, zamestnanci policajného zboru, colného úradu, sociálnej poisťovne, samosprávy miest a obcí ale i podnikatelia a zamestnanci súkromných firiem.

ZÁVER

Práca sociálneho pracovníka je náročnou prácou, ktorá si okrem odborných teoretických vedomostí a znalostí vyžaduje pre kvalitný výkon svojej profesie určitú dávku motivácie. Vnútoraná motivácia pomáhať iným mu napomáha zvládať každodenné problémy, s ktorými sa pomáhajúci profesionál vo svojej práci s klientom stretáva. Poznať oblasť motivácie študentov Sociálnej práce k voľbe študijného odboru nám môže byť nápomocné, pri nastavení študentov voči svojej budúcej profesii. Vzhľadom nato, že sociálna práca má charakter pomáhania, je preto žiadúce, aby už samotné rozhodnutie pre voľbu štúdia aspoň čiastočne vyplývalo z prosociálnych motívov uchádzačov. Je však prirodzené, že motivácia k voľbe odboru štúdia nie je výsledkom jedného ale ide o skupinu motívov, ktoré študenta ovplyvňujú.

SUMMARY

The choice of the study department is not a reflection of one theme but is the result of several motives of personality or social character. The profession of social worker is demanding work. It is characterized by immediate contact with people who have different social problems and are reliant on the help of a social worker. The aim of the paper was to bring closer the results of research aimed at finding the motivational structure of selection of the Social Work study department in terms of selected socio-demographic indicators, such as gender, age and employment of university students. The results of our research point to the fact that specific motivating factors are specific to specific groups of students.

Zoznam bibliografických odkazov

- FRAŇOVÁ, V. – MELICHOVÁ, A. 2005. Problematika motivácie vo vyučovacom procese. In *Teória, výskum a vzdelávanie v ošetrovatel'stve*. [online]. Martin, 2005. s. 315-317. ISBN 80-88866-32-4. [14-11-2017]. Dostupné na: <http://eng.jfmed.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/-Oset_Files/oset_martin_2005.pdf>.
- GREGOROVÁ, A., KRYSTOŇ, M. 2005. *Motivácia k štúdiu sociálnej práce na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici*. In TOKÁROVÁ, A., KREDÁTUS, J., FRK, V. (Eds.) „Kvalita života a rovnosť príležitostí – z aspektu vzdelávania dospelých a sociálnej práce“ : Zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2005. ISBN 80-8068-425-1.
- KAPOVÁ, J. 2013. *Pojem profesijného zamerania a jeho činitele*. [online]. [22-01-2017]. Dostupné na: <www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Kubani3/.../kapova.pdf>.
- KEŠELOVÁ, D. 2011. *Národné fórum ako nástroj zlepšenia Stratégie celoživotného vzdelávania*. Výskumná správa z empirického prieskumu. Bratislava : Nezisková organizácia Start, 2011. 84 s.
- LECZOVÁ, D. – BARKASI, D. – BARKASI, R. – HRINDOVÁ, T. – ŠAMUDOVSKEÁ, G. 2014. Analýza motivačných faktorov pri výbere študijných odborov z oblasti pomáhajúcich profesií. In KILIKOVÁ, M. – LACA, P. 2014. *Suplement vybraných kapitol vo vedných odboroch sociálna práca a ošetrovatel'stvo II*. Ústav sv. Jána Nepomuka Neumanna Příbram Česká republika, 2014. s. 256- 292. ISBN 978-80-905973-1-0.
- PAULÍK, K. 2004. *Ženy a muži v sociální práci*. [online]. Ostrava : Filozofická fakulta Univerzita [12-11-2017]. Dostupné na: <http://cmps.ecn.cz/pd/-2004/texty/text39.html>
- POPOVIČOVÁ, M. - VANSÁČ, P. - PRISTÁŠOVÁ, K. 2017. Motivácia sestier k autonómnej ošetrovateľskej praxi. In *MEDSTAT 2017*. Ružomberok : MedStat o.z, 2017. s 133-146. ISBN 978-80-972293-1-3.

- SCHAVEL, M. 2012. Reflexie absolventov VSZaSP sv. Alžbety na oblasť vzdelávania v odbore sociálna práca. In *Prohuman*. [online]. 2012. [12-10-2017]. Dostupné na: <<http://www.prohuman.sk/socialna-praca/reflexie-absolventov-vsasp-sv-alzbety-na-vzdelavanie-v-odbore-socialna-praca>>.
- VÁGNEROVÁ, M. 2000. *Vývojová psychologie: detství, dospelost, stáří*. 1.vyd., Praha : Portál, 2000. 582 s. ISBN 80-7178-308-0.
- ZAMBORIOVÁ, SIMOČKOVÁ, 2005. Motivácia pre povolanie sestry. In ČÁP, J. - ŽIAKOVÁ, K. - NEMČEKOVÁ, M. - HOLMANOVÁ, E. (Eds.). 2005. *Teória, výskum a vzdelávanie v ošetrovatelstve*. Martin : UK Bratislava, Jesseniova LF Martin, Ústav ošetrovatelstva SR, LF Univerzity Palackého Olomouc, Ústav teorie a praxe ošetrovatelství ČR, OZ pre rozvoj zdravotníckeho vzdelávania v Martine, 2005. s. 526-534. ISBN 80-88866-32-4.
- ŽIAKOVÁ, E. – BALOGOVÁ, B. 2012. *Vnútna a vonkajšia motivácia k štúdiu sociálnej práce*. [online]. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta., 2012. s. 158-167. [20-11-2017]. Dostupné na: <<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/.../ziakova.pdf>>
- ŽIAKOVÁ, E. a kol. 2011. *Sociálna práca – Teoretické východiská a praktické koncepty*. 1. vyd. Košice : Filozofická fakulta. 286 s. ISBN 978-80-7079-870-2.

MOTIVATION TO THE STUDY OF SOCIAL WORK IN THE VIEW OF SELECTED SOCIO-DEMOGRAPHIC INDICATORS

Daniela Barkasi, lecturer, St. Elizabeth University of Health and Social sciences,
Department of Beatific M. D. Trček in Michalovce, Partizánska 23, Michalovce
071 01, Slovakia, daniela.barkasi@gmail.com

Dita Leczová, Ambulance of clinical psychology, Pražská 2, Košice, Slovakia,
d.leczova@gmail.com

Abstract

When choosing a study focus, a broad set of motivational factors that take into account the personality assumptions and the impact of contemporary society play a role. For the social worker as an assisting professional, not only the professional knowledge and skills but also the prerequisites for prosocial behaviour are important. Knowing the motivation of students to choose a social work study can be helpful in understanding the basic intention and setting up of future social workers towards their profession. Motivation for the profession is a significant factor in the creation of any profession. The main objective of our research, which we are presenting in this study, was to identify the motivational structure that led the students of the Social Work study department to its choice.

Keywords

Motivation, student, social work, socio-demographic indicator